

Nr 13

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 534 av herr *Sveningsson* och II: 654 av herr *Thylén m. fl.*, har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t måtte överlämna motionerna till företagsskatteutredningen att tagas i beaktande vid fullgörandet av dess uppdrag.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 654.

Gällande bestämmelser

Ifrågarande dubbelbeskattning innebär enligt gällande regler att aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas vinster beskattas dels hos bolagen och föreningarna och dels hos delägarna, när vinstmedlen utdelas till dessa. Bolagen och föreningarna äger, med visst undantag för kooperativa föreningar, vid taxeringen inte göra avdrag för belopp som utdelas. Eftersom avdrag inte medges för vinstutdelningarna, beskattas fonderad och utdelad vinst i princip efter samma grunder.

För att undvika att bolagens och föreningarnas vinster beskattas mer än två gånger gäller i princip sedan år 1928 att, om ett aktiebolag eller en ekonomisk förening uppbär utdelning från annat svenskt bolag eller annan svensk ekonomisk förening, det bolag eller den förening, som uppbär utdelningen, inte är skattskyldig för denna. Från skattefriheten har emellertid gjorts betydelsefulla undantag, vilka har avseende å aktiebolag och ekonomiska föreningar, som driver bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse, samt de s. k. svarta familjebolagen, d. v. s. sådana familjebolag, som inte i skälighetsomfattning utdelar sin vinst till aktieägarna.

Giltigheten av nu berörda bestämmelser är i viss utsträckning begränsad vid 1963—1977 års taxeringar genom den av 1960 års höstriksdag antagna förordningen med provisoriska bestämmelser om beskattningen av aktiebolags och ekonomisk förenings inkomst i vissa fall, den s. k. Annell-lagen

(SFS 658/1960). Ursprungligen gällde denna provisoriska lagstiftning t. o. m. 1973 års taxering, men genom beslut av 1964 års riksdag (SFS 80/1964) har giltighetstiden förlängts med fyra år, d. v. s. t. o. m. 1977 års taxering. Enligt den s. k. Annell-lagen har svenska aktiebolag erhållit rätt att åtnjuta visst avdrag för utdelning å nyemissioner. Härjämte har bl. a. inskränkning skett i aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas frikallelse från skattskyldighet för utdelningar från sådana företag. Vad gäller rätten till avdrag för utdelning avser den sådana aktier, för vilka inbetalning sker under tiden den 1 januari 1961—den 31 december 1970 i samband med bolagsbildande eller vid ökning av aktiekapital. Avdraget är begränsat till 4 procent av det vid beskattningsårets utgång för de nya aktierna inbetalade kapitalet. För rätt till avdrag krävs att bolagets aktier vid beskattningsårets utgång inte till mer än 50 procent tillsammans ägdes av sådana svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar, som är frikallade från skattskyldighet för utdelning från bolaget.

Rätten till avdrag är tidsbegränsad — utom i ovan nämnt hänseende — även på det sätt att avdrag får åtnjutas vid taxeringen t. o. m. femte taxeringsåret efter det, då avdrag för utdelning å aktierna i fråga första gången medgivits, d. v. s. under sammanlagt högst sex år.

Vad angår inskränkningarna i skattefriheten för utdelning innebär den tillfälliga lagstiftningen att bolag och föreningar, som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk, blir skattskyldiga för utdelning å aktier och andelar, som anskaffas i kapitalplaceringssyfte. För förvaltningsföretag, d. v. s. bolag eller föreningar, vilkas verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande består i förvaltning av annan fastighet, värdepapper eller annan därmed likartad lös egendom, inträder skattskyldighet för uppbumen utdelning i den mån sammanlagda beloppet därav överstiger den av bolaget för beskattningsåret beslutade egna utdelningen. Den utdelningsinkomst som fonderas blir således beskattad. Om förvaltningsföretagets verksamhet uteslutande består i förvaltning av värdepapper och därmed likartad lös egendom och det är en väsentlig uppgift för företaget att genom ett välfördelat värdepappersinnehav erbjuda aktie- och andelsägare riskfördelning samt slutligen aktierna eller andelarna i företaget ägs av ett stort antal fysiska personer, gäller särskilda regler. Dylika förvaltningsföretag, d. v. s. främst de börsnoterade investmentbolagen, blir skattskyldiga för uppbumen utdelning i den mån sammanlagda beloppet därav överstiger 125 procent av den av bolaget för beskattningsåret beslutade utdelningen.

Den nya lagstiftningen innebär även att företag, som driver byggnadsrörelse, tomtstyckningsrörelse eller yrkesmässig handel med fastigheter, blir skattskyldiga för utdelning å aktier och andelar, som utgör lager i rörelsen.

Riksskattenämnden äger, om särskilda skäl föreligger, medge att företag,

som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk, skall behandlas som förvaltningsföretag vid tillämpningen av den provisoriska lagstiftningen.

Frågans tidigare behandling

Motionsyrkanden om avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag har under senare år upprepade gånger prövats av riksdagen, senast år 1965, men avvisats. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 26/1965 erinrade bevillningsutskottet om att den omprövning av företagsbeskattningen, som verkställes av företagskatteutredningen, hittills inte skett i vidare mån än att utredningen tagit ställning till och avvisat tanken på att helt ersätta nuvarande nettovinstbeskattning av företagen med en renodlad bruttoskatt. Vidare har utredningen medverkat vid utarbetandet av de delar av skatteberedningens betänkande, SOU 1964: 25, som berör näringslivet. Utskottet framhöll, att det i direktiven för företagskatteutredningen särskilt understrykes att en speciell fråga för utredningen kunde bli att bygga vidare på de erfarenheter, som kunde vinnas av den nyssnämnda provisoriska lagstiftningen. Då utredningens omprövning av företagsbeskattningen borde vara förutsättningslös fann utskottet inte skäl att tillstyrka det då i ämnet föreliggande skrivelseyrkandet att Kungl. Maj:t genom vidgade direktiv till allmänna skatteberedningen måtte ge denna i uppdrag att utreda frågan om successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Motionerna

I motionerna framhålles att dubbelbeskattningen motverkar företagens villighet att genom nyemissioner anskaffa nytt riskvilligt kapital. I vissa länder, t.ex. England, medges aktiebolagen avdrag för den del av vinsten som utdelas, medan i Västtyskland motsvarande vinstandel träffas av en lägre skattesats än den del som fonderas. Skälet för en differentiering är att man vill öka tillströmningen av långsiktiga sparmedel till kapitalmarknaden samtidigt som man önskar nå en spridning av de riskvilliga kapitalinsatserna. I Sverige förekommer endast en tillfällig och mycket begränsad rätt till avdrag för utdelad vinst.

Dubbelbeskattningen motverkar nyföretagsamhet, rörlighet och konkurrens i det ekonomiska livet. Flertalet av aktiebolagen i vårt land utgörs av familjebolag eller s. k. egenföretag. För dessa företag torde enligt motionärernas mening en successiv avveckling av dubbelbeskattningen komma att till en början få ringa betydelse, eftersom de på grund av den betungande dubbelbeskattningen sällan redovisar vinst. Detta har i sin tur medfört ett ringa intresse för placering av riskvilliga medel i familjebolagen. En av-

veckling av dubbelbeskattningen skulle innebära att dessa bereddes tillgång till emissionsmarknaden och därmed också möjlighet till en effektivare kapitalförsörjning. Avslutningsvis påpekar motionärerna att en lösning av det föreliggande problemet är att aktieutdelning under en övergångstid görs avdragsgill vid beskattningen för att underlätta tillträdet till kapitalmarknaden. Förslaget skulle även innebära ett uppfyllande av önskemålet om en spridning av det riskvilliga kapitalet på ett större antal ägare. En förlängning av giltighetstiden för avdragsrätt enligt den s. k. Annell-lagen är också angelägen som övergångsanordning.

Utskottet

Aktiebolags och ekonomiska föreningars inkomster beskattas i princip två gånger, nämligen dels hos bolagen och föreningarna och dels, i den mån inkomsten utdelas, hos delägarna. Bolagen och föreningarna får i princip inte göra avdrag för utdelade belopp, vilket innebär att fonderad och utdelad vinst beskattas lika. För de kooperativa föreningarna har dubbelbeskattningen så till vida modifierats, att avdrag medges för utdelning i form av pristillägg, rabatter eller dylikt i förhållande till gjorda köp eller försäljningar. För att kedjebeskattnings skall undvikas är svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar principiellt frikallade från skattskyldighet för utdelning från andra svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar. Skattefriheten gäller dock inte i fråga om sådana aktiebolag och ekonomiska föreningar, vilka driver bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse, samt de s. k. svarta familjebolagen, d. v. s. sådana familjebolag, som inte i skälig omfattning utdelar vinst till delägarna.

En begränsad rätt till avdrag för utdelad vinst föreligger genom den s. k. Annell-lagen. Denna lagstiftning, som antogs av 1960 års riksdag, var ursprungligen avsedd att gälla vid 1963—1973 års taxeringar men förlängdes av 1964 års riksdag att gälla t. o. m. 1977 års taxering. Reglerna innebär bl. a. att svenska aktiebolag, som bedriver rörelse, jordbruk eller skogsbruk, äger åtnjuta avdrag för utdelning å sådana aktier, för vilka inbetalning sker under tiden den 1 januari 1961—den 31 december 1970 i samband med bolagsbildning eller vid ökning av aktiekapitalet genom nyemission. Avdraget är begränsat till fyra procent av det vid beskattningsårets utgång för de nya aktierna inbetalade kapitalet. Vidare är rätten till avdrag tidsbegränsad på så sätt, att avdrag får åtnjutas vid taxeringen t. o. m. femte taxeringsåret efter det, då avdrag för utdelning å aktierna i fråga första gången medgivits, d. v. s. under sammanlagt sex år.

De förevarande motionerna syftar till ett upphävande av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar för att dessa skall kunna beredas tillgång till emissionsmarknaden och därmed möjlighet till en effek-

tiv kapitalförsörjning. För att nå detta syfte bör enligt motionärernas mening under en övergångstid aktieutdelning intill en viss procent göras avdragsgill vid taxeringen. En annan angelägen övergångsform är att förlänga giltighetstiden för Annell-lagen.

Utskottet har, då frågan om successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar varit föremål för prövning, upprepade gånger framhållit, att det i direktiven för företagsskatteutredningen särskilt understrykes, att en speciell fråga för utredningen är att bygga vidare på de erfarenheter som kan vinnas av den provisoriska lagstiftningen om beskattningen av aktieutdelningar. Det måste därför antas, att företagsskatteutredningen under sitt fortsatta arbete kommer att ta ställning till det i motionerna berörda spörsmålet om dubbelbeskattning av aktiebolag och ekonomiska föreningar. På grund härav och då i de nu förevarande motionerna inte anförts något skäl för ändrat ståndpunktstagande från utskottets sida, avstyrker utskottet bifall till motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I:534 av herr Sveningsson och II:654 av herr Thylén m. fl. om successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 mars 1966

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, fröken Ranmark, herrar Stefanson, Yngve Nilsson, Tage Johansson, Lundström, Gösta Jacobsson, Paul Jansson och Sundin; samt

från andra kammaren: herrar Brandt, Gustafson i Göteborg, Vigelsbo, Engkvist, Asp, Eriksson i Bäckmora, Andersson i Essvik, Larsson i Umeå, Lothigius och Hammarsten.

Reservationer

1) av herrar Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson och Lothigius, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 534 av herr Sveningsson och II: 654 av herr Thylén m. fl. måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att motionerna

mätte överlämnas till företagsskatteutredningen att tagas i beaktande vid fullgörandet av dess uppdrag.

2) av herrar *Stefanson, Lundström, Sundin, Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo, Eriksson* i Bäckmora och *Larsson* i Umeå.